

Fare for, at fostre betragtes som ting

Ny teknologi, hvor børn fødes som donorer for syge søskende, genproblematiserer etiske dilemmaer omkring abort

*Indlæg i Dagens Medicin 13. september 2001
i forlængelse af en artikel i samme blad ugen før*

Af Erling Tiedemann

"Næh, - det er et helt nyt spørgsmål, som Etisk Råd ikke har haft lejlighed til at drøfte, - og på stedet ved jeg knap nok, hvad jeg selv skal mene om det ..."

Ofte lyder det umiddelbare svar sådan, når pressen ringer for at få en kommentar til en ny måde at få børn på - eller undgå at få børn på, eller få nogle særlige børn på - eller hvad det nu drejer sig om.

Der kommer hele tiden nye metoder - og nye bud på, hvordan allerede kendte metoder kan bruges til noget andet end det, de blev udviklet til. Det er svært at følge med, og tit er resultatet da også, at bussen er kørt, når befolkning og politikere begynder at kigge i køreplanen for at se, om det nu kan være rigtigt, at den bus gik ...

På den baggrund bør der sendes en buket roser til de læger på Rigshospitalet, som i sidste uge åbent lagde et nyt etisk problem frem og vedgik deres tvivl - for ikke at sige: deres uafklarethed. Ville det virkelig være etisk acceptabelt for dem - og for andre, hvis de gennem deres tilbud om gennemførelse af vævstypebestemmelse af fostre i realiteten kom til at medvirke til, at raske børn blev aborteret, blot fordi de ikke kunne bruges som donorer?

Den klare fremlæggelse af det etiske spørgsmål spiller bolden over på politikernes og offentlighedens bane: Nu har vi hørt det og læst det, og vil vi bidrage til at undgå, at der trods lægernes betænkeligheder udvikler sig en praksis på basis af en fait-accomplé-etik, så må der siges til - nu.

Thalassæmi er ingen spøg, og at et forældrepar er optaget af muligheden for at kunne gavne deres syge barn er ikke alene forståeligt. Det er også et mål, som samfundet gør til sit gennem opretholdelse af et sygehusvæsen, der kan stille relevante behandlingstilbud til rådighed. Den samaritanske forpligtelse er også en etisk størrelse.

Samtidig får mange nye teknologier det efterhånden til at trænge ind på lystavlen hos flere og flere, at en legitim hensigt ikke kan legitimere anvendelsen af et hvilket som helst middel. Det er ikke alt, man kan tillade sig for at opnå et etisk gode.

Som bekendt er der ikke enighed, hverken herhjemme eller ude i den store verden, om synet på abort. Ingen anser naturligvis abort som et gode i sig selv, men mange har af fundet sig dermed under henvisning til, at der er tale om en nødløsning. De accepterer derfor også anvendelse en fosterdiagnostik, der skal gøre det muligt for et forældrepar at tage stilling til, om de kan magte at få (endnu) et alvorligt sygt barn.

Kernen i det etiske dilemma, som lægerne på RH har lagt frem, er imidlertid ikke en fosterdiagnostisk undersøgelse, men en vævstypebestemmelse, der skal fastslå barnets anvendelighed som donor. Er det etisk acceptabelt at foretage en undersøgelse, der ikke har andet formål end at give forældrene et grundlag for at beslutte sig for abort af et rask barn, fordi det ikke kan bruges som påtænkt? Medvirker selve undersøgelsen ikke til en tingsliggørelse af det kommende barn, som tilsidesætter den etiske grundregel om aldrig at betragte et andet menneske kun som et middel, men altid samtidig som et mål i sig selv?

Ved at tilbyde - eller bare efterkomme et ønske om - en vævstypeundersøgelse og fremskynde denne, så den kan nås inden 12. uge, kommer en hospitalsafdeling uvægerligt til at tilkendegive den holdning, at ubrugelighed som donor er en etisk acceptabel begrundelse for abort, - og en sådan holdning ønsker man netop ikke at give udtryk for på Rigshospitalet, hvis jeg har forstået artiklen rigtigt. Men hvorfor så tilbyde undersøgelsen?

Nogle vil finde lægernes og andres bekymringer overflødige: Indtil 12. uge har vi fri abort i dette land, og hvilke motiver et par har til at begære abort udført, kommer ikke andre ved - færdigt arbejde! En sådan reaktion er imidlertid udtryk for en kortslutning af jura og etik. Abortlovgivningen udgør en juridisk regulering, men den giver ikke noget

entydigt svar over for etiske dilemmaer - og især ikke, hvis disse ikke forelå og indgik i de politiske overvejelser, da loven blev til.

Det etiske spørgsmål, som lægerne på RH har påpeget, kan derfor ikke bare fejes ind under abortlovgivningens gulvtæppe. I virkeligheden må man snarere opfatte det sådan, at sagen genproblematiserer etiske dilemmaer omkring abort, som mange måske har forestillet sig, at lovgivningen havde lagt bag os. Men sådan er det altså ikke.